

činil naň dojem, že ho obžalovaný chce svést ke zneužití úřední moci. V prvním směru má zmateční stížnost na zřeteli patrně onu větu dopisu, v níž obžalovaný žádal K-u, by se dne 1. srpna 1925 dostavil do jisté vily, kde mu bude vysvědčení vráceno a dána za příčinou jeho opravy (přepisu) 7denní lhůta. Na tuto okolnost reaguje však ve svých důvodech již rozsudek úvahou, již opět ani porušení zákona ani jeho nesprávné použití důvodně vytýkati nelze, že totiž ani na tom nesejde, že zlo jímž bylo vyhrožováno, nemělo nastati bezprostředně, nýbrž až, nedostaví-li se K. ke schůzce. K. sám pak uvedl sice při hlavním přelíčení opětně, že mu dopis obžalovaného připadal, že ho týž žádá, by zneužil úřední moci, udal však při pozdějším přelíčení zároveň, že dopis ten působil naň strašným dojmem a že se z toho »mohl zbláznit«. Než nehledíc k tomu nevyžaduje se ke skutkové podstatě zločinu podle § 99 tr. zák., by pohrůzka důvodnou obavu skutečně vzbudila, nýbrž stačí, byla-li k tomu objektivně způsobilou; tuto způsobilost vyhrůžky, pronesené obžalovaným v dopise, zjišťuje rozsudek způsobem, věcně i právně bezvadným. Nejinak je tomu v příčině rozsudkového zjištění, podle něhož obžalovaný vyhrožoval K-ovi v úmyslu, by ho uvedl ve strach a nepokoj. Právně bezpodstatnou jest zejména námitka zmateční stížnosti, že by obžalovaný to, čím K-ovi vyhrožoval, nebyl učinil, neboť pojmovým znakem skutkové podstaty zločinu podle § 99 tr. zák. není pachatelův vnitřní opravdový úmysl ohroženému ono zlo, jímž mu hrozí, také skutečně způsobiti, stačí naopak již vnější projev odhodlání zlo to ve skutek uvést, tak, že nesejde na tom, zda je pachatel také ve svém nitru opravdově odhodlán tak učiniti. Bylo proto zmateční stížnost v těchto směrech zamítnouti jako neodůvodněnou.

Výtka zmatečnosti podle čís. 11 § 281 tr. ř. je odůvodněna, neboť zmateční stížnost proti zrušenému rozsudku ze dne 15. dubna 1926 byla podána jen ve prospěch obžalovaného (§ 290 odst. druhý tr. ř.) a nesmí proto zrušovací soud uvaliti na obžalovaného trest přísnější; toto zákonné ustanovení jest podle § 293 odst. třetí tr. ř. směrodatné i pro rozsudek, který se vynese na základě nového hlavního přelíčení. Zrušený rozsudek neobsahoval výroku, jímž bylo podmíněné odsouzení učiněno závislým na podmínce jakéhokoliv zadostiučinění po rozumu § 4 zákona o podmíněném odsouzení, kterážto podmínka není obligatorní, nýbrž má býti uložena jen »zpravidla«, což se však ve zrušeném rozsudku nestalo. Výrok o podmíněném odsouzení souvisí úzce s trestem ustanoveným na ten který trestný čin zákonem samým a jest podle § 7 odst. 3 zák. o podm. ods. podroben týmž opravným prostředkům jako výrok o trestu. Uložením zadostiučinění v novém rozsudku stává se trest v něm vyslovený trestem přísnějším po rozumu § 290 odst. druhý tr. ř. Vyslovením přísnějšího trestu porušil však nalézací soud ustanovení § 293 odst. třetí tr. ř., čímž je zmatek podle čís. 11 § 281 tr. ř. opodstatněn a bylo proto v tomto bodě zmateční stížnosti vyhověti a uznati, jak se stalo.

Čís. 3105.

Politická strana a případné její pobočky (nižší organizační oddíly) nejsou spolky ve smyslu zákona spolkového ze dne 15. listopadu 1867,

čís. 134 ř. zák.; organisace politických stran nejsou vůbec žádným zákonem upraveny.

Otázku aktivní legitimace k soukromé obžalobě jest tu zkoumati na podkladě organizačního řádu strany.

Výtky proti souboru osob (politické straně) lze stíhati jako urážku na cti jednotlivců náležejících tomuto souboru (příslušníků strany) jen pokud, pokud byly míněny jako urážka těchto jednotlivců, a pokud jim tak bylo též lze rozuměti; v takových povšechných projevech jest spatřovati projev jednotlivci ubližující toliko, když projev má jistý značelný věcný vztah k osobě jednotlivcově, čemuž bude tak zpravičila jen tehda, vztahuje-li se projev na okruh osob početně poměrně úzký, přesně vytyčený, kde osobnost jednotlivce neustupuje naprosto do pozadí.

(Rozh. ze dne 3. března 1928, Zm I 644/27.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost soukromých obžalobců proti rozsudku krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. srpna 1927, jímž byli obžalovaní podle § 259 čís. 3 tr. ř. sprostěni z obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti podle §§ 488, 491 a 493 tr. zák.

Důvody:

Napadeným rozsudkem byli obžalovaní sprostěni ze soukromé obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti, a) pokud byla podána krajskou organizací československé strany lidové v H., poněvadž činitelé vystoupivší jako zástupci této organisace, Dr. František R. jako předseda, František N. jako tajemník a jednatel a František D. jako »vykázaný zmocněnec« této organisace nejsou k jejímu zastupování oprávněni. b) pokud právě tito tři činitelé podali soukromou obžalobu i vlastním jménem, z důvodu, že se pozastavený článek na soukromé obžalobce vůbec nevztahuje. Zmateční stížnosti dovolávající se číselně důvodů zmatečnosti čís. 5 a 7 § 281 tr. ř. nelze přisvědčiti, pokud s hlediska posléze uvedeného důvodu spatřuje nevyřízení obžaloby v tom, že se rozsudek nepodjal řešení otázky, zda obsah článku zahrnuje v sobě skutkovou podstatu přečinu proti bezpečnosti cti. Podstatou důvodu zmatečnosti čís. 7 § 281 tr. ř. jest, že nalézací soud skutek, ohledně něhož byla podána obžaloba, v rozsudku vůbec pominul; o takové vadě nelze mluvit v případě, o něž tu jde, vždyť kmetský soud si náležitě uvědomil, že obžaloba byla podána pro obsah jistých výroků článku, uveřejněného v čís. 42 časopisu »K.«, že se těmito výroky cítili dotčeni na své cti jednak krajská organisace čsl. strany lidové v H., jednak i shora již uvedení tři činitelé pro svou osobu, a vyřídil tuto obžalobu v celém jejím rozsahu, neuznav na vinu obžalovaných z úvah shora pod a) a b) naznačených, aniž bylo nutno, by se za tohoto stavu pouštěl ještě do dalšího zcela zbytečného rozboru otázky »viny«, t. j. zjištění objektivní a subjektivní náležitosti přečinu proti bezpečnosti cti. Ani dalšími svými vývody nedoličuje stížnost ani dovolávaného důvodu zmatečnosti čís. 7 ani čís. 5 § 281 tr. ř., leč tyto vývody poukazují svým obsahem jasně

k hmotněprávním důvodům čís. 9 a) a c) § 281 tr. ř. a sluší se jimi věcně zabývat, ježto nezáleží na — třeba pochybném — číselném označení důvodů, nýbrž toliko na tom, zda-li byl obsahově jasně a zřetelně stížností proveden některý z důvodů zmatečnosti v § 281 tr. ř. uvedených. Ani s tohoto hlediska nelze těmto vývodům přiznati věcného oprávnění. Jako soukromá obžalobkyně vystoupila v souzeném případě především krajská organizace čsl. strany lidové v H. a soud vynesl sprošťující výrok, poněvadž tato organizace nebyla řádně v trestním řízení zastoupena, pokud shora již uvedení tři činitelé za ni soukromou obžalobu podali. Kmetský soud opírá se při řešení otázky legitimacy řečených tří činitelů k zastoupení krajské organizace hlavně o obsah organizačního řádu čsl. stran lidové a jest proto třeba především si uvědomiti, zda je toto stanovisko soudu správné. Není sice třeba v této souvislosti pouštět se do obšírnějšího rozboru otázky, zda je krajská organizace vůbec korporací zákonně uznanou ve smyslu § 492 tr. zák., poněvadž rozsudek výslovně zjišťuje a zmateční stížnost toto zjištění nenapadá, že se urážlivé výroky týkaly československé strany lidové jako celku a nikoli nějaké skupiny tohoto celku, zejména ne krajské organizace této strany v H., takže ona otázka je rázu podružného; dlužno však přece předeslati, že politická strana a případné její odbočky, nižší organizační oddíly, nejsou spolky ve smyslu zákona spolkového z 15. listopadu 1867, čís. 134 ř. zák. Nelze tedy o organizačním řádu politické strany říci, že se rovná stanovám spolku, v nichž musí býti upraveno kromě jiného i zastupování spolku na venek, a jímž se dostává příslušným úředním schválením již ex lege platnosti a uznání; na politickou stranu nelze použití ani předpisů zákona obchodního, jenž v druhé a třetí knize pojednává o různých obchodních společnostech a upravuje s všeobecnou závazností kromě jiného otázku právního zastupování těchto společností na venek i proti soudu. Sluší dokonce připustiti, že organizace politických stran nejsou vůbec zákonem upraveny a že tu jde vlastně o útvar, vzniknuvší za čilého politického rozvoje posledního desetiletí mimo zákon, jehož jsoucnost a význam pro politický život popíratí nelze, uváží-li se, že dokonce zákonodárce sám pověřil politické strany důležitými úkoly při volbách do zákonodárných a jiných veřejných a právních sborů a, že i mimo volební období připadají těmto stranám důležité úkoly veřejnoprávní netoliko podle zákona, jako na příklad v řízení před volebním soudem ve smyslu zákona ze dne 29. února 1920, čís. 125 sb. z. a n., nýbrž že skutečně i v parlamentárním životě hrají velevýznačnou úlohu, jež má i důležitý vliv na směr vlády a na politické dění státu vůbec. Je nasnadě, že tyto strany, obzvláště když nabyly většího rozsahu početního a prostorového, potřebují jistý jednacím řád, podle něhož se upravuje organizace celku strany a jejich místních odboček, vzájemný poměr těchto oddílů, obor jejich činnosti a obor působnosti orgánů je uvnitř řídicích a na venek zastupujících. Utvořila-li si politická strana takový organizační řád, který jest příslušníky strany uznán buďto výslovně, nebo mlčky (tím, že se podle něho řídí), nelze mu upřítí závažný význam stejně jako na příklad společenské smlouvě podle § 1175 obč. zák. Obdobně jako při takovéto společnosti může býti provozování obchodu podle § 1190 obč. zák.

svěřeno jednomu nebo několika společníkům, jež nutno pokládati za zmocněnce, nebude též překážky, by i činitelé, kteří jsou podle organizačního řádu politické strany podle shodné vůle její členů pověřeni zastupováním celé strany nebo toho kterého jejího organizačního článku, nezastupovali v trestním řízení s právním účinkem dotyčný svaz. Právním zkoumal tedy nalézací soud otázku aktivní legitimace obžalobců na podkladě organizačního řádu čl. strany lidové; právem uznal, co stížnost sama popíráti nemůže, že podle tohoto řádu není ustanoveno, kdo zastupuje její krajské organizace na venek, a právem proto odepřel činitelům, vystoupivším jako zmocněnci této organizace, aktivní legitimaci k podání soukromé obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti jménem této organizace. Marně dovolává se stížnost stanov na důkaz toho, že jest krajská organizace svým předsedou a jednatelem dostatečně zastoupena. Lze připustiti, že otázka zastupování upravena jest pro obor organizací místních, pokud podle bodu II C 1. organizačního řádu předseda a důvěrník zastupují organizaci před úřady atd. Pokud však jde o organizace krajské, nejsou v organizačním řádu vůbec a v IV. jeho části zvlášť obsaženy předpisy, podle nichž by otázka zastupování krajských organizací byla upravena. Tuto zřejmou mezeru nelze vyplnit tím, že si prostě předseda a jednatel osobují právo platného zastupování této organizace před soudem; vždyť by takovým postupem byla otevřena cesta prosté libovůli, ježto nelze seznati, proč by si stejným právem nemohl osobovati zastupovací moc i toliko jeden z těchto činitelů, nebo libovolný počet jiných činitelů atd., ačkoli přece o osobách takto libovolně za organizaci vystupujících nelze tvrditi, že jsou činiteli podle vůle veškerenstva členů zastoupením organizace na venek řádně pověřenými, jak z obsahu organizačního řádu vychází na jevo. Na tomto stanovisku neměnilo by se nic ani tehdy, kdyby se vycházelo z předpokladu, že snad s ohledem na protokoly ze dne 11. ledna 1925 a 1927 (správně snad 1925) byli pověřeni zastupováním krajské organizace na venek vůbec, netoliko při volbách — předseda, důvěrník a jednatel této organizace a kdyby se dále i předpokládalo, že funkce předsedy, důvěrníka a jednatele byly soustředěny v rukou Dr. Františka R-a a Františka N-a, poněvadž předpisy organizačního řádu v příčině oboru působnosti krajského výkonného výboru a jeho presidia s jedné a valné hromady krajské organizace s druhé strany jsou tak nejasné a neurčité, že skutečně nelze říci, že by udělení plné moci bylo valnou hromadou podle organizačního řádu pro případ, o nějž tu jde, správné a platné. Neobstojí ani poukaz stížnosti, že je krajská organizace mimo to zastoupena v trestním řízení svým »vykázaným zmocněncem«, Františkem D-em, vždyť zcela správně zdůrazňuje kmetický soud, že byl tento činitel toliko jmenován čl. stranou lidovou zmocněncem pro volby do poslanecké sněmovny r. 1925 III. volebního kraje, a jest tedy obor jeho působnosti vytýčen předpisy volebního řádu do poslanecké sněmovny (zákon č. sb. z. a n. 123 z roku 1920). Pro závěr, že by si tento činovník mohl osobovati právo, zastupovati krajskou organizaci ve všech záležitostech bez omezení věcného a časového, neposkytují ani zákon ani organizační řád opory. Nemístně dovolává se v této spojitosti zmateční stížnost rozhodnutí Nejvyššího

soudu ze dne 7. července 1924, č. sb. n. s. 1693, v němž ovšem byla zásadně a kladně vyřešena otázka, zda je volební strana korporací zákonem uznanou podle § 492 tr. zák., kdežto otázka aktivní legitimace k zastoupení strany před soudem byla ponechána stranou, ježto v tomto konkrétním případě »legitimace zmocněnců obžalovaným popírána nikdy nebyla.« Není tedy zmateční stížnost v příčině prvního výroku v úvodu pod a) naznačeného odůvodněna.

Nelze jí však přiznati úspěch ani, pokud napadla výrok, jímž byli obžalovaní sprostěni i z obžaloby, vznesené na ně pro přečin proti bezpečnosti cti řečenými třemi činiteli vlastním jménem. Jde tu o řešení otázky tímto nejvyšším soudem jakož i bývalým nejvyšším soudem vídeňským opětne řešené, zdali jest při urážce pronesené povšechně proti souboru osob každý k tomuto souboru náležející jednotlivec povolán k podání soukromé obžaloby. Budťež tu vytknuty stručné úvahy zásadního rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. května 1926, č. sb. n. s. 2396, v němž dochází výrazu směrodatné stanovisko, že výtky, projevené proti souboru osob, lze stíhati jako urážku na cti jednotlivců náležejících tomuto souboru jen potud, pokud byly míněny jako urážka těchto jednotlivců, a pokud jim tak bylo též lze rozuměti. Právě v poslední náležitosti leží těžisko celé věci; neboť pojem cti jest charakterisován úsudkem společenských kruhů o osobní hodnotě toho kterého člověka k těmto kruhům náležejícího, a podstatou urážky na cti jest neoprávněné snížení tohoto úsudku způsobem v §§ 487 a násl. tr. zák. naznačeným; je tedy nasnadě, že i pro pojetí projevů shora uvedeného povšechného rázu bude rozhodným, jak příslušné kruhy podle svých názorů takovéto projevy posuzují; a s tohoto hlediska nutno říci, že se v takovýchto povšechných projevech podle stávajících názorů spatřuje projev jednotlivci ubližující toliko, když projev má jistý znatelný věcný vztah k osobě jednotlivcově, čemuž bude tak zpravidla jen tehda, vztahuje-li se projev na okruh osob početně poměrně úzký, přesně vytýčený, kde osobnost jednotlivce neustupuje naprosto do pozadí. S tohoto hlediska vyřkl i nejvyšší soud ve svém uvedeném rozhodnutí, že na příklad zcela všeobecná označení jako »židé«, »bursiáni« a »profesoři« by nebyla způsobilá odůvodniti urážku jednotlivce a také ne jeho legitimaci k obžalobě. Na téže úvaze zbudováno jest též rozhodnutí vídeňského nejvyššího soudu (uveřejněné v Löfflerově sbírce pod č. 744), podle něhož z pouhé příslušnosti k určitému národnímu kmenu nelze vyzovovati povšechné právo k podání soukromé obžaloby všech příslušníků dotyčného národa, a s téhož hlediska nutno posuzovati i případ, o nějž tu jde. Tu dlužno dáti nalézacímu soudu za pravdu, pokud uznal, že v pozastaveném projevu nelze spatřovati urážku jednotlivců (soukromých obžalobců) proto, že tu není známek, z nichž by se dalo souditi, že zažalované výroky čelí právě proti nim. Že pozastavený projev takové známky obsahuje, nemůže stížnost sama tvrditi. Naproti tomu jest jisté, že by vzhledem k velkému početnímu rozsahu čl. strany lidové, rozšířené po celé republice, nepředpojatý čtenář při správném pojetí na příslušníky této strany vůbec vztahujícího se urážlivého projevu nepokládal jej za útok na čest toho kterého jednotlivého příslušníka této strany, a že by podle obecně platných společenských názorů

takový zcela povšechný útok nikdy nemohl býti způsobilým otrástiti úsudkem lidí o osobní hodnotě jednotlivcově pouze proto, že jest náhodou též stoupencem napadené strany. I výrok soudu sprostující obžalované z obžaloby podané oněmi třemi činiteli vlastním jménem je tedy v souladu s předpisy zákona; není stížen vadou mylného výkladu právního, pročež i v tomto směru bylo zmateční stížnost zavrhnouti jako nedůvodnou.

Čís. 3106.

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).

Za »podněcování« (§ 15 čís. 3 zákona) jest považovati nejen přímé výzvy, nýbrž i takové působení na cit a vůli, jímž má býti třeba jen nepřímo vyvoláno rozhodnutí porušiti zákon v určitém směru. Stačí všeobecné podněcování k trestným činům individuálně dosud neurčitým; nevyžaduje se vyvolání konkrétního, z toho bezprostředně hrozícího nebezpečství, nýbrž stačí jeho — byť i vzdálená — možnost, pokud není vůbec vyloučena.

Spadá sem podněcování, by vojáci-dělníci v případě války proti sovětskému Rusku podle příkladu ruských vojinů v roce 1917 jednak zbraní nepoužili podle příkazu svých představených, jednak by jich použili proti nim.

(Rozh. ze dne 3. března 1928, Zm I 709/27).

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného proti rozsudku krajského soudu v Litoměřicích ze dne 18. října 1927, pokud jím byl stěžovatel uznán vinným zločinem podle § 15 čís. 3 zákona na ochranu republiky.

Důvody:

Uplatňujíc důvod zmatečnosti podle § 281 čís. 9 a) tr. ř. popírá zmateční stížnost, že zjištěný výrok obžalovaného obsahuje v sobě podněcování, k němuž prý náleží vybízení, při nejmenším však vznícení vášně jiných, by byli svedeni k nějakému jednání, kdežto rozsudek sám praví, že závadná věta podle svého doslovu jeví se býti jen zjištěním nebo předpovědí. Proti tomuto názoru stačí poukázati na stálou judikaturu o pojmu podněcování, za něž nutno považovati nejen přímé výzvy, nýbrž i takové působení na cit a vůli, jímž má býti třeba jen nepřímo vyvoláno rozhodnutí porušiti zákon v určitém směru. To měl zřejmě na mysli i nalézací soud, když uvedl, že se sice zažalovaná věta podle doslovu jeví býti zjištěním nebo předpovědí nastávajícího chování vojinů dělníků v případě války proti sovětskému Rusku, avšak z dalších v rozsudku uvedených okolností považoval ji za podněcování k vojenským zločinům, zjistiť zejména, že z celé řeči obžalovaného jasně vyplývá, že chování ruských vojinů považuje za správné a že považuje za povinnost vojáků dělníků vzít si je za příklad. I když tedy nešlo o přímou výzvu, nebylo překážky, shledati v závadném výroku podněcování, když právě uvede-